Lieta Nr. C73390318
ECLI:LV:ZRT:2019:0313.C73390318.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Jelgavā 2019.gada 13.martā

Zemgales rajona tiesa šādā sastāvā tiesnese K.Konderko,
sekretāre L.Meijere- Fiņķe,

piedaloties prasītāja pārstāvei /pers. B/,
atbildētājas pārstāvim zvērinātam advokātam M.Pinkānam,

Izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. C/ prasībā pret /pers. D/ par /pers. E/ testamenta atzīšanu par spēkā neesošu daļā par atstumšanu no mantojuma.

Aprakstošā daļa

[1] Prasītājs/pers. C/ cēlis tiesā prasību pret atbildētāju /pers. D/ par testamenta atzīšanu par spēkā neesošu daļā par atstumšanu no mantojuma, kurā lūdz tiesu atzīt par spēkā neesošu /pers. E/ 2017.gada 29.septembrī zvērinātas notāres Dainas Andersones klātbūtnē sastādīto testamentu (testamenta akts reģistrēts zvērinātas notāres Dainas Andersones aktu un apliecinājumu reģistrā ar Nr.6784) daļā par /pers. C/ atstumšanu no mantojuma, piedzīt tiesāšanās izdevumus.

Prasībā norādīts, ka 2018.gada 5.aprīlī nomirusi /pers. E/, kura ir prasītāja māte. Norāda, ka prasītājs un atbildētāja ir mirušās neatraidāmie mantinieki, citi bērni un personas vai persona, kuras būtu neatraidāmie mantinieki nav. Norāda, ka 2017.gada 29.septembrī /pers. E/ taisījusi testamentu par mantinieci ieceļot atbildētāju, norādot, ka prasītājs no mantojuma atstumts, norādot par iemeslu to, ka prasītājs savu pienākošos daļu jau ir saņēmis. 2018.gada 28.maijā pie zvērinātas notāres notikusi testamenta nolasīšana, par ko izdota apliecība par pēdējās gribas rīkojuma akta nolasīšanu, nosakot termiņu tiesībām apstrīdēt testamentu daļā par atstumšanu no mantojuma. Prasītājs uzskata, ka testamenta otrā teikuma daļa, ka no mantojuma tiek atstumts, jo pienākošos mantojuma daļu jau ir saņēmis neatbilst likuma nosacījumiem un tādēļ atstumšana no mantojuma ir prettiesiska. Norāda, ka neatņemamās daļas tiesīgos var atstumt no neatņemamās daļas vienīgi likumā paredzētiem un rīkojumā nāves gadījumam tieši norādītiem un patiesībai atbilstošiem iemesliem. Norāda, ka Civillikuma 428.pantā noteikti atstumšanas iemesli un apstāklis, ka lejupējais jau saņēmis sev piekrītošo mantojuma daļu, nav likumā noteikts atstumšanai no mantojuma pamats. Norāda, ka situācija vairāk attiecas uz mantojuma dalīšanu vai iepriekš saņemto priekšmetu pievienošanu mantojuma masai vai šāda pievienošanas aizliegumu. Norāda uz Civillikuma 730.pantu, 760.panta 2.punktu. Norāda, ka atstumšana no mantojuma nodara morālu kaitējumu, jo zemes īpašumu /Nosaukums/ māte dāvinājusi prasītājam, lai senču zeme paliktu prasītāja nedalītā īpašumā un nevēlas, ka ģimenes mantiskās attiecības noteiktu juridiski nekorekts ieraksts testamentā. Prasību pamato ar Civillikuma 427.panta otro daļu, 428.pantu.

[2] Atbildētāja rakstiski paskaidrojusi, ka prasība ir nepamatota un noraidāma. Norāda, ka /pers. E/ ir prasītāja un atbildētājas māte. Savā dzīves laikā /pers. E/ uzdāvināja prasītājam nekustamo īpašumu /adrese/. Norāda, ka 2017.gada 29.septembrī /pers. E/ izdevusi testamentu, kur norādīts, ka prasītājs atstumts, jo viņš jau pienākošos daļu saņēmis, saņemot dāvinājumā no mātes nekustamo īpašumu /Nosaukums/, kā arī kustamo mantu, tai skaitā kombainu, vieglās automašīnas piekabi un lopus. Norāda, ka mātes dzīves laikā tika celta prasība par dāvinājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Norāda, ka māju /Nosaukums/ ar testamentu māte novēlēja atbildētājai. Norāda, ka prasītāja prasība pēc juridiskās analīzes celta, lai vēl papildus saņemtajam mātes dzīves laikā papildus saņemtu neatraidāmā mantinieka daļu, kā to nosaka Civillikuma 423.panta otrā daļa. Norāda, ka prasītājam uzdāvinātais īpašums ir zeme 16ha, ka zemes kadastrālā vērtība 2018.gadā ir 36627EUR, savukārt mājas īpašuma /Nosaukums/ kadastrālā vērtība, kas sastāv no piecām būvēm ir 6242EUR, tāpēc prasītājas saņēmis vērtīgāku īpašumu. Norāda, ka ar testamentu nav aizskartas prasītāja tiesības, kā arī nav aizskartas prasītāja tiesības uz mantojumu. Lūdz prasību noraidīt.

[3] Tiesas sēdē prasītāja pārstāve /pers. B/ prasību uzturēja. Paskaidroja, ka testamentā norādīts, ka tiek atstumts aizskar prasītāju. Norādīja, ka prasītājs notārei iesniedzis paziņojumu, ka atstumšanas iemesls nav likumīgs, tāpēc tiesā apstrīdēs testamentu daļā, kā arī paziņojis, ka ir apmierināts ar iepriekš saņemto, nevēlas piedalīties mantojuma dalīšanā. Uzskata, ka atstumšana no mantojuma rada tiesiskas sekas attiecībā uz to, ka atbildētāja kā neatraidāmā mantiniece var izprasīt daļu no dāvinājuma prasītājam. Paskaidroja, ka prasība celta, jo nodara morālu kaitējumu prasītājam, ka atstumšana no mantojuma ir aizskārums prasītājam. Uzskata, ka mantojuma atstājējas griba ir bijusi, ka vienam paliek māja, otram zeme. Uzskatīja, ja prasītājs tiek atstumts, tad palielinās atbildētājas kā neatraidāmās mantinieces daļa no dāvinājuma no vienas ceturtās līdz pusei. Paskaidroja, ka likumā nav norādīts testamentā noteiktais atstumšanas iemesls, ka likumā noteikti citi pamati. Norāda, ka strīds ir vērsts un atstumšanas iemeslu, jo tas ir nekorekts un tāds nav norādīts likumā. Norādīja, ka testamentā norādītais atstumšanas iemesls drīzāk vērsts uz mantojuma dalīšanu.

[3.1] Tiesas sēdē atbildētājas pārstāvis zvērināta advokāts Mārtiņš Pinkāns prasību neatzina. Paskaidroja, ka pirmo reizi tā praksē gadās, ka ceļot šādu prasību, nav skaidrs prasības celšanas tālākais mērķis, jo parasti testamenta apstrīdēšanas daļā par atstumšanas iemesliem mērķis ir neatņemamās daļas pieprasīšana. Šobrīd var runāt par ļoti šauru tēmu, par to, vai atstumšana nodara morālo kaitējumu, aizvainojumu, jo arī atbildētāja ir aizskarta, jo

iesaistīta tiesvedībā, arī viņai jānāk uz tiesu. Tajā pašā laikā aizskarta mantojuma atstājējas cieņa, jo tiek apšaubīts pēdējās gribas rīkojums. Māte bija spiesta divas reizes taisīt testamentu, vienu reizi 2014.gadā, otru 2017.gadā. Parastos apstākļos mantošana notiek tā, ka neviens netiek ne atstumts, ne atraidīts. Norādīja, ka radinieku attiecību dēļ, māte bija spiesta celt tiesā prasību par dāvinājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Arī tas liecina par to, ka attiecības nav bijušas labas. Norādīja, ka civillietā tika panākts izlīgums, bet izlīgums nav izpildīts, jo māte ir mirusi. Runājot par dokumentiem, kas iesniegti tiesai, ir pa šauru. Uzskata, ka ir svarīgi, kādos apstākļos māte, kas taisīja testamentu, ir atstūmusi dēlu. Lūdza prasību noraidīt.

Motīvu daļa

[4] Izvērtējot prasībā norādītos apstākļus, pušu paskaidrojumus, lietā esošos pierādījumus, tiesa atzīst, ka prasība apmierināma.

[4.1] Lietā noskaidrots, ka testatore /pers. E/ 2017.gada 29.septembrī pie zvērinātas notāres Dainas Andersones taisījusi testamentu, ar ko savā nāves gadījumā visu savu mantu novēlējusi savai meitai /pers. D/, ieceļot viņu par vienīgo mantiniecei. Testamentā norādīts, ka testatore no mantojuma atstumj savu dēlu /pers. C/, jo viņš sev pienākošos mantojuma daļu ir saņēmis, saņemot dāvinājumā no testatores nekustamo īpašumu – zemi, kas atrodas /Adrese/, kā arī kustamo mantu, tostarp kombainu "Ņiva", vieglās automašīnas piekabi un lopus. Testamenta aktā testatore parakstījusies, ka notariālais akts nolasīts testatorei, ka testamentā ir pilnībā atspoguļota viņas griba un noteikumi, visi paziņojumi ir pierakstīti skaidri un nepārprotami, iepazīstināta ar testamenta sekām un saprot tās. Izraksts izsniegts testatorei. Testamenta akts iereģistrēts aktu un apliecinājumu reģistrā Nr.6784 (lietas lapa 9).

Lietā noskaidrots, ka testatore /pers. E/ 2014.gada 3.oktobrī pie zvērinātas notāres Ilgas Tauriņas taisījusi testamentu, ar ko visu mantu novēlējusi savai meitai /pers. D/. Testaments reģistrēts zvērinātas notāres Ilgas Tauriņas aktu apliecinājumu reģistrā ar Nr.6579 (lietas lapa 25).

Izziņa par miršanas reģistrāciju apstiprina, ka /pers. E/ mirusi /miršanas datums/(lietas lapa 7).
Dzimšanas apliecība apstiprina, ka prasītājs /pers. C/ ir /pers. E/ dēls, tātad neatņemamās daļas tiesīgais (Civillikuma 423.pants).

[4.2] 2018.gada 28.maijā zvērināta notāre Daina Andersone taisījusi notariālo aktu, iereģistrēts aktu un apliecinājumu reģistra Nr.3270, par ko izdota apliecība par pēdējās gribas rīkojuma divu aktu nolasīšanu par to, ka prasītāja un atbildētājas klātbūtnē tika nolasīti testatores divi testamenti 2014.gada 3.oktobra testaments un 2017.gada 29.septembra testaments. Atbildētāja paziņojusi, ka vēlas mantot pēc 2017.gada 29.septembra /pers. E/ pēdējā sastādītā rakstiskā publiskā testamenta. Prasītājs, būdams klāt pie testamentu nolasīšanas, paziņojis, ka 2017.gada 29.septembra testamentā nepareizi norādīts, ka viņam uzdāvināts kombains "Ņiva", vieglās automašīnas piekabe un lopi. Tāda manta viņam dāvināta nav. Viņam zināms, ka līdz 2018.gada 19.jūlijam ir jāiesniedz iesniegums par neatņemamās daļas tiesīgā neatņemamās daļas izdalīšanu un tiesā jāapstrīd 2017.gada 29.septembra testaments daļā par atstumšanu no mantojuma. (lietas lapa 10).

[4.3] Prasītājs līdz noteiktam termiņam, kas ir 2018.gada 5.jūlijā cēlis tiesā prasību par 2017.gada 29.septembra testamenta apstrīdēšanu daļā par testamentā norādīto atstumšanas no mantojuma iemeslu, jo tāds neatbilst likumā noteiktam atstumšanas iemeslam un ir personīgi aizskarošs prasītājam. Prasītājs norādījis, ka 2018.gada 16.jūlijā paziņojis zvērinātai notārei Dainai Andersonei, ka atstumšanas iemesls nav likumīgs, tāpēc cēlis prasību tiesā, apstrīdot testamentu daļā, kā arī paziņojis, ka nevēlas piedalīties /pers. E/ mantojuma dalīšanā, jo ir apmierināts ar iepriekš saņemto. Notariāta likuma 279. pantā noteikts, ka paziņojumā norādītajā termiņā testamentārajam mantiniekam ir tiesības iesniegt zvērinātam notāram mantošanas iesniegumu, bet personai, kuras tiesības ar pēdējās gribas rīkojumu ir aizskartas, — iesniegt iebildumus un apstrīdēt testamentu tiesā.

[4.4] Tiesa atzīst, ka mantojuma dalīšana nevar notikt vienlaikus ar pēdējās gribas rīkojuma akta atzīšanu par stājušos likumīgā spēkā, jo šo mantojuma lietu kārtošanas posmu tiesiskā reglamentācija ir atšķirīga. Tā kā pēdējās gribas rīkojuma akta atzīšana par stājušos likumīgā spēkā pagaidām nav notikusi un mantojuma dalīšana ir pēdējais posms mantojuma lietas kārtošanā, tad šobrīd tiesas kompetencē ir izskatīt un pārbaudīt tikai strīdu par testamenta apstrīdēšanu daļā sakarā ar atstumšanas iemesla atbilstību likumam un patiesībai atbilstošiem iemesliem.

[5] No 2017.gada 29.septembra testatores /pers. E/ testamenta izriet, ka testatore, kā augšupējā, lejupējā /pers. C/ atstumšanas no mantojuma iemeslu norādījusi, ka /pers. C/ sev pienākošos mantojuma daļu ir saņēmis, saņemot dāvinājumā no testatores nekustamo īpašumu – zemi, kas atrodas /Adrese/kā arī kustamo mantu, tostarp kombainu "Ņiva", vieglās automašīnas piekabi un lopus. Tiesai nav pamata apšaubīt testatores izteikto gribu testamentā, jo testaments sastādīts zvērinātas notāres klātbūtnē, testatore apstiprinājusi, ka testamentā ir pilnībā atspoguļota viņas griba un noteikumi, visi paziņojumi ir pierakstīti skaidri un nepārprotami, iepazīstināta ar iespējamām testamenta sekām, ka viņai ir izskaidroti un saprotami Civillikuma noteikumi par mantojuma tiesībām un testamentāro mantošanu, ka notariālo aktu atzīst par pareizu un atbilstošu viņas gribai, ka labprātīgi vēlas notariālo aktu noslēgt un saprot notariālā akta saturu un nozīmi, par ko parakstījusies.

[5.1] Civillikuma 427.panta pirmās daļas izpratnē ar atstumšanu no mantojuma saprotams rīkojumā nāves gadījumam izteiktā griba, lai tas, kam ir tiesība mantot pēc likuma, nekļūst par mantinieku. Tiesa atrod, ka Civillikuma 427.panta otrās daļas un 428.panta izpratnē neatraidāmos mantiniekus var atstumt no neatņemamās daļas vienīgi aiz likumā paredzētiem un rīkojumā nāves gadījumam tieši norādītiem patiesībai atbilstošiem iemesliem un atstumšanas iemesli sakarā ar kuriem augšupējais var atstumt lejupējo noteikti Civillikuma 428.pantā. Tādējādi tiesa secina, ka Civillikuma 427.panta otrajā daļā noteikti vispārējie nosacījumi neatraidāmā mantinieka atstumšanai, ka nosacījumam jābūt atbilstošam likumam un Civillikuma 428.pants nosaka atstumšanas iemeslus, kad augšupējais var atstumt lejupējos. Tiesas ieskatā likumā noteiktie atstumšanas iemesli ir izsmeļoši un nav pieļaujama iemeslu paplašināšana. Apskatot likumā noteiktos atstumšanas iemeslus, tad likuma izpratnē, tie ir saistīti ar tādu mantinieka rīcību, dzīvesveidu, kas vērsti pret testatoru un to neapmierina. Testamentā neviena likumā noteikta atstumšanas iemesla nav.

[5.2] Par mantojuma tiesībām plašākā nozīmē norādīts tiesību doktrīnā, ka par galveno ideju mantojuma tiesībās atzīstama mirušās personas griba un tieši- viņas pēdējā griba. Pēdējās gribas atstājējs pat nevar vairs piedalīties šīs gribas realizēšanā, un tamdēļ Civillikuma uzdevums un mērķis ir gādāt par šīs gribas noteiktu un pareizu izpildīšanu. Mantojuma tiesības ir subjekta (fiziskas personas) tiesības izteikt savu pēdējo gribu (..) Mantinieks ir persona, kurai pieder tiesības iestāties mirušā mantisko attiecību kopībā (Zigmants Gencs. Mantošana zinātniski praktiskais komentārs. Rīga,2002 Tiesu

namu aģentūra 14.,15 lpp). Arī Civillikuma 463.pants nosaka, ka testamenta saturam jāizteic mantojuma atstājēja griba (..).

Pārbaudot 2017.gada 29.septembra testatores /pers. E/ testamentā noteikto prasītāja atstumšanas iemeslu, tiesa atrod, ka neviens no likumā noteiktiem atstumšanas iemesliem nav norādīts, savukārt tāds atstumšanas iemesls, kā norādīts testamentā, likumā nav noteikts, kā atstumšanas iemesls. Ievērojot, ka ar atstumšanu no mantojuma saprotams rīkojumā nāves gadījumam izteiktā griba, lai tas, kam ir tiesība mantot pēc likuma, nekļūst par mantinieku, tiesas ieskatā no testatores norādītā neizriet, ka testatores griba būtu tāda, ka prasītājs nemanto.

Tādējādi tiesa secina, ka prasītājs nav atstumts no mantojuma un /pers. E/ 2017.gada 29.septembra testaments (testamenta akts reģistrēts zvērinātas notāres Dainas Andersones aktu un apliecinājumu reģistrā ar Nr.6784) daļā par /pers. C/ atstumšanu no mantojuma atzīstams par spēkā neesošu.

[6] Tiesai šajā mantojuma lietas kārtošanas posmā nav pamata vērtēt apstākļus un pierādījumus sakarā ar atbildētājas norādītajiem apstākļiem par to, ka prasītājs viņam pienākošos mantojuma daļu jau saņēmis ar dāvanu un sakarā ar to nav aizskarta viņa tiesība uz mantojumu, jo atbildētājas norādītie apstākļi pēc būtības attiecas uz mantojuma dalīšanas posmu, bet mantojuma dalīšanas posms nav šīs tiesvedības uzdevums. Tāpat prasītāja iesniegumam, kas iesniegts zvērinātai notārei mantojuma lietā šajā tiesvedībā nav nozīmes un tāds iesniegums jāvērtē mantojuma kārtošanas lietā, tāpēc tādu vērtēt nav tiesas kompetence un iesniegumā norādītie iemesli nevar būt pamats prasības noraidīšanai sakarā ar testamenta apstrīdēšanu daļā par atstumšanu no mantojuma.

[7] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu no atbildētājas par labu prasītājam piedzenami tiesas izdevumi 73,20EUR (lietas lapa 5,6), jo prasība apmierināma.

[8] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1]pantu atbildētājai nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas daļā par tiesas izdevumu piedziņu.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 2., 3., 4., 5., 8., 9., 10., 11., 12., 15., 41., 92.,93.,97., 187.,193., 195.,199., 204.[1]pantu,

Nosprieda

Prasību apmierināt.

Atzīt /pers.E/, personas kods /personas kods/, 2017.gada 29.septembra testamentu (testamenta akts iereģistrēts zvērinātas notāres Dainas Andersones aktu un apliecinājumu reģistrā ar Nr.6784) daļā par /pers. C/, personas kods /personas kods/, atstumšanu no mantojuma par spēkā neesošu.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. C/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus 73,20EUR (septiņdesmit trīs eiro 20 centi).

Noteikt /pers.D/ termiņu sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesas izdevumu piedziņu 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā Zemgales apgabaltiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību Zemgales rajona tiesā, termiņu sprieduma pārsūdzēšanai skaitot no sprieduma sastādīšanas datuma- 2019.gada 13.marta.

Tiesnese K.Konderko